

הלכות פסח סימן תפח תפט

מלשאל בברכת השנים: הגה (יג) ונוהגין לומר בכל י"ט בתפלת מוסף פסוקי מוסף היום אחר שאמר * ברייתא מנחות ס"ו ב פשוט ממנה מנילה כ' * ע"י משה עזר כחמור:

תפט סדר תפלת ליל שני של פסח וספירת העומר. ובו י' סעיפים:

א (א) *בליל שני * (ב) אחר תפלת ערבית (ג) מתחילין (ז) * לספור העומר ואם שכח לספור בתחלת הלילה (ד) *הולך וסופר כל הלילה * ומצוה (ג) [א] על כל אחד (ה) לספור לעצמו

שערי תשובה

בשערי אפרים שער יו"ד סעיף ה' שכתבתי שיש נוהגין להתחיל הי"ג מדות ויעבור כו' ובפסח שערס שם כתבתי שראיתי בחזקת ספר שאין להתחיל ויעבור וכתבתי שאפשר הטעם לפי שאין אומרים דרך בקשה וענה ראיתי כי דבר זה נשאל להרמ"ז שם והוא ז"ל השיב שאין לאומרו בתפלת יו"ט כלל כי לא הכונה בנתיבות עליונות והוא סוד אמירתן ג"פ ואין בנו כח אפי' ברבים לאומרו דרך חתנה רק דרך שבת ע"ד שאומרים י"ג מדות של מי אל כמון ומינה דעיקר אמירתן הוא בקורא בתורה ודוקא ביו"ט הראשונים כו' ע"ש והאידנא נהוג לומר אף בימים אחרונים של יו"ט וע"ש שגם אס' חל יו"ט בשבת שאומרים בריך שמה לא נדחה תפלה זו כי תפלת בריך שמה אין עיקרה אלא במנחת שבת כו' ע"ש ומשמע דבשאר יו"ט שאינו חל בשבת אין אומרים בריך שמה והאידנא נהוג לומר גם בריך שמה בכל יו"ט אף שאינו חל בשבת וגם בחול בשעת הניחא ס"מ וכמס' ל: [א] על עשה"ט ועיין בשאלת יעב"ץ סימן קל"ט שחולק דאף שאינו מצין בלה"ק יא"ע ע"ש:

ביאור הלכה

לעיל דלריב"ל דפסק כרבי נראה דהיינו לענין דיעבד נמי שאם שינה וסיים רק של יו"ט לא יא"כ כדי שלא יספור מהש"ס שלנו וכנ"ל וי"ע למעשה אכן אם סיים בשל שבת לחוד והתחיל ר"ה בודאי א"ס לחזור: * אחר תפלת ערבית. כתב בספר מור וקציעה בטעם דסופרין אחר התפלה משום דצדירות הראשונים היה המנהג להתפלל ערבית קודם הלילה ובקיום המעריב התחילה הלילה ואז היו סופרין צדין בתפלת הלילה אכן בחק יעקב ס"ק ט"ו¹ כתב דמדינא נריך להקדים ק"ש ותפלה שהוא מדיר: * לספור העומר. הנה דעת הרמב"ם והחיתון שהוא נוהג מן המורה גם עתה אכן דעת הטור ושו"ע וכמה פוסקים שאינה צוה"ז אלא זכר למקדש שהקריבו עומר וכן הוא סוגית הפוסקים בסמין זה אכן באמת הרמב"ם ג"כ לא יחדלה הוא בדעתו שגם דעת רבינו ישיעיה כן הוא עיין בשב"ל ריש סימן רל"ד וכן הוא ג"כ דעת ר' בנימין שם ע"ש בסוף הסימן וכן הוא ג"כ דעת ראב"ה הובא באו"י ס' ש"כ ומשמע שם דגם האו"י מודה ליה דנינו ע"ש. וכן מדברי רב יהודה ורז עמרם ור"י גיאות שהסכים לדבריהם והובא בעיטור שם לא מנה מבערב שהפסד דמקפידין אנו על תמימות משמע לכאורה שהוא מן המורה ולא לזכר בעלמא מדדמי העיטור לדבריהם מטעם דספירת העומר לדין ליחא מדאורייתא דהשתא ליכא לא הצאה ולא קרבן וליכא לדקדוקי בתמימות משמע דלדידהו הוי דאורייתא [אמנם י"ל קצת דס"ל דאף שהוא רק זכר למקדש עשאוהו רבנן כעין דאורייתא דדוקא תמימות] ונפ"ז יש פסד גדול למנהגנו שאנו זכרים שלא לספור עד לאת הכובעים אחר דלדעת כמה רבנותא הוא דאורייתא אח"כ מלאכי כעין זה ג"כ בא"ר אלא שלא זכר כל הני גדולים שכתבנו: * ומצוה על כל אחד ואחד וכו'. עיין מ"צ שכתבתי מחלוקת האחרונים אם אמרינן צוה שומע כעונה והוא מחלוקת הלבוש וח"י עס הפר"ח דלבוש וח"י כמו דלענין לולב דרשינן ולקחתם לכם לכל אחד ואחד כמו כן הכא נריך כל אחד ואחד בעצמו לספור ופר"ח מיקל צוה וכן נוטה דעת הצרי יוסף [ולענ"ד ד"ו פלוגתא בין הראשונים דרש"י פירש שם במנחות ס"ה ע"ב על מה דקאמר שם בגמרא לכל אחד ואחד שכל אחד חייב לספור וביאר בחידושי הרשב"א דבריו דאי כונה המורה לנצור לצד ולא לכל יחיד ויחיד הו"ל למימר וספרתם לצד ולשתוק

המורה הוא רק דלא נימא דמנהג זה אצ"ד לצד קאי כמו בשמיטין ויובלות דכתיב שם וספרת לך אלא קאי אצינור אבל באמת אם שמע מחצירו שספר והתכוין ללאת וגם חצירו כוון להוציאו יא"כ כמו בכל מקום דקיי"ל שומע כעונה (ד) וכל זה בספירה אבל בצרכה

שער הציון

(יב) או יכתוב מקודם יו"ט על הנייר שמליל א' חוה"מ ואילך יאמרו ותן צרכה ודיקונו כמות והגם שידעתי שימלאו מפקפקין גם ע"י אפ"ה נ"ל שזה עדיף משיבואו כמה עשרות אנשים [ולפעמים כמה מאות] ליד צרכה לצטלה: (יג) אחרונים: (א) פוסקים: (ב) גם הפר"ח כתב בפשיטות דנשים פטורות ולא הוכיח ממנהגא דנשי צוה וכן הח"א השמיט הא מנהגא ועיין בצרכי יוסף מש"כ צוה: (ג) עיין בבה"ל: (ד) אחרונים:

הערות: (1) עיין ס' תלמי"ז ס"ק ח' שעה"כ אות י"א לענין צדיקת חמ"ד:

באר היטב

אין מתפללין על רוב גשמים עכ"ל. וכתב המ"א וג"ל דאם יחיד יאמר תפלתו עד אחר שהתפלל ע"ש מוסף לא יאמר משיב הרוח כיון שכבר פסק הש"ס ע"ש וכ"כ הח"י:

(א) צליל. ואומרים המעריבים השייכים לליל שני אף אם חל יום ראשון בשבת דבשאר חגים אס' חל יום ראשון בשבת אומרים צליל שני המעריבים של יום ראשון והשני נדחה מ"מ ציוס צ' של פסח אומרים לעולם המעריבים השייכים ליוםא משום ציבור לספירה וכן נוהגין: (ב) לספור. עמ"א וצח"י. נשים פטורות מספירה דהוי מ"ע שה"ג רמב"ם. ומיהו כבר שויא עלייהו חובה מ"א: (ג) על כ"א. ואם ירצה שומע הצרכה מהש"ס וסופר לעצמו דכתיב

הניחא ס"מ וכמס' ל: [א] על עשה"ט ועיין בשאלת יעב"ץ סימן קל"ט שחולק דאף שאינו מצין בלה"ק יא"ע ע"ש:

משנה ברורה

על רוב גשמים מ"מ נ"ל שנוון מאוד שהשמש יזכיר (יב) בחשאי לרוב העולם קודם תפלת מעריב של לילה ראשונה של חוה"מ שיאמרו ותן צרכה וכו' כי האנשים פשוטין רוצין נכשלין בלילה ראשונה וכן למחר בתפלת שחרית עד שישמעו מן הש"ץ שפסק ויש צוה הש"ס כמה מאות צרכות לצטלה: (יג) ונוהגין לומר וכו'. ובדיעבד (יג) אף אם לא הוציאו אותם כלל יא"כ. ואם טעה במוספין והזכיר של יום אחר וכן בסוכות שאמר ציוס א' דחובה"מ מה שאינו שייך כלל לאותו יום כגון שאמר ציוס הרביעי אם לא סיים הצרכה יתחיל מפסוקי הקרנות ואם סיים הצרכה א"ס לחזור [ח"א צוקף כלל כת]:

א (א) בליל שני. כתבו האחרונים דאומרים מערבית השייך ליום צ' אפילו חל ליל שני צמו"ש ואע"פ דבשאר חגים שחל יום ראשון בשבת אומרים מערבית של יום א' צליל שני שאני הכא דהמעריב הוא מענין של ספירה: (ב) אחר תפלת ערבית. וקודם עלינו דכל מה דאפשר לאקדומי מקדמינן כדי שיתקיים יותר מה שכתוב תמימות תהייה: (ג) מתחילין לספור וכו'. ונשים ועצדים (א) פטורות ממנהג זה דהוי מ"ע שהזמן גרמא וכתב המ"א מיהו כבר שויא עלייהו חובה (ב) ובמדינה דצמדינותינו לא נהגי נשי כלל לספור וכתב בספר שולחן שלמה דעכ"פ לא יצרכו דא"כ בודאי יטעו ציוס אחד וגם ע"פ רוב אינם יודעים פירוש המלות: (ד) הולך וסופר כו'. דכל שלא עבר הלילה לא נפיק עדיין מכלל הכתוב תמימות תהייה: (ה) לספור לעצמו. דכתיב וספרתם לכם משמע שהמנהג חל על כל יחיד ויחיד והנה משמע מזה דבספירה אינו כמו בשאר מלות התלוי בחמירה לענין קידוש והבדלה וכיו"צ דאם שמע לחצירו ונתכוין ללאת דיומא צוה משום דשומע כעונה והכא גילתה המורה דלא יא"כ כל כמה דלא ספר בעצמו (ג) אבל יש מאחרונים שכתבו דכונה המורה הוא רק דלא נימא דמנהג זה אצ"ד לצד קאי כמו בשמיטין ויובלות דכתיב שם וספרת לך אלא קאי אצינור אבל באמת אם שמע מחצירו שספר והתכוין ללאת וגם חצירו כוון להוציאו יא"כ כמו בכל מקום דקיי"ל שומע כעונה (ד) וכל זה בספירה אבל בצרכה